

Bez práva

Na ctěnou slečnu Annu Zendulkovu u p. J. Vařeky na Smíchově. Svatoplukova ul. č. 9

Milá Anna!

Já tě pozdravuju a líbám a tu vědomost Ti dávám, že teda máme zas u nás po posvícení. Ovšem pro mne posvícení neposvícení, ale maminka si nedala vzít, abych pár těch placek neupekla, říkala, to že by ani posvícení nebylo. Povídala: Musím přeci našim holkám pár koláčů poslat, aby tam v Praze věděly, že je doma posvícení. A tak jsme to teda v sobotu Lojzce poslali a doufáme, že jste se po sestersku rozdělily. Těm páňům, u kterých jste, můžete taky podat, je to sic jen posprostu, ale snad nepohrdnou. Ovšem tak špatné to přeci není, to víš, že naše maminka se zahodit nedá. Maminka taky jináč nedala a v neděli večer musel jsem se s ní jít podívat na panskou hospodu. To obzvlášť už pro mne není, ten litr piva bych si raději vypil doma. Abych Ti o tom něco zvláštního psal, to ani nevím, všechno bylo, jak bývá. Pepka Bejšovcova přijela z Vídně a dělala náramnou, ale to víš, na mne si nepřijde. Ptal jsem se jí, jestli někdy mluvívá s našim Antonem, ale jen se

ohrnula, a to že ona do těch míst nepřijde. Jen aby nepřišla do horších! Byli s ní táta s mámou, ovšem já bych s takovou nešel. A tak zas, holka zlatá, chodím do práce, ve dvoře v Konicích stodolu pobíjíme. Z polí už bude všechno doma, jen bandory se ještě dobývají; my náš zbytek dobudeme ten týden. Už na nás zima zle leze, listí spadalo, mlhy se válejí po kopcích a po lesích; také mrazy se už ozvaly. Mileček a Baruška Tě mnohokrát pozdravuju. Já Tě taky ještě jednou pozdravuju a zůstávám Tvůj věrný otec
Johan Zendulka.

Drahá Nanynko!

Tak Ti po tom božím posvícení musím taky pár řádků přiškrábnout. Koláčů jsem pekla po třech čtvrtcích, člověk přátelstvu přece poslat musí, aby nepomluvili. Mileček to roznášel a dostal pár šestáčeků, ale utratit to nesměl, víš, že nedopustím, aby se nějak hazardovalo. Jen těm páňům taky podej, aby si snad nemysleli, že jsi docela z nějaké chudoby. Byli jsme teda s tatínkem na té panské, ale ne snad, abysme byli tancovali, třebaže pro mne ledakdo přišel, kmotr Hejlík, strejček bednář z pivovaru, ale taky pan Držmíšek kupec a pan Zabořil, co je jako tatínkův pan mistr, i jiný ledakdo vzdal čest a ne snad jen ti sprostší. Ale to mne znáš, jak já držím na světskou marnost. Muzika byla slavná a tančilo se až do rána, ale my jsme už ve tři hodiny byli na kutích. Hodně panské to bylo, třebaže míchané, jak o posvícenskou neděli bývá. V pondělí, to se rozumí, byl věneček, ale to jsme už nešli, protože tatínek byl celý den v díle. Já jsem tam jen tak večer zaběhla do síně, abych nakoukla a mohla Vám o tom něco povědět. Bylo to všechno, ze dvora, z pivovaru, ze školy, z fary oba, doktorovi, fořtovi ze Zlámanin i ze Stříteře, to se rozumí, že pan starosta i s ní a se Slávinkou, Držmíškoví byli zas, z pošty, a ze dvora Hejkal, přijeli Weinerovi, ona byla samé zlato a těm třem židovinkám to hrozně krásně slušelo. Také nějaká dva cizí za nimi přijeli. Dál nevím, koho bych ještě jmenovala. Tanečníků, jako vždycky, bylo málo, staří museli pomáhat,

čtverylku tančilo deset párů. Parády bylo dost, ale nic tak tuze zvláštního. To musím říct, že kdo mne viděl, přišel, podal ruku a taky se ptali na Vás. Všichni říkali: Ó copak vaše holky! No, jen co je pravda, docela dobře jste v tom věnečku mohly být. Ta Pepka Bejšovcova přišla zas, bílé šaty měla samé vložky, frizuru jako Babylón, hodinky s řetězem, ale žádný si jí skoro nevšiml. Ona dělá dámu, jako by každý nevěděl, odkud je a z čeho to ve Vídni na sebe nakoupila. Ó moje děti, jakou já mám radost, že se tak držíte! Vždyť Vám v neděli na panskou přišla i ta Pecinova, co si to loni přinesla z Vídně, ale každý se divil, co jí to osobu nemoudrou napadlo jít mezi lidi. Dobře náš tatínek říkal: Mně tak dcera přijít domů, na krk bych jí šlápl a tu chalupu bych zapálil. Znáte ho; mladík už není, ale ramena ještě má. Jen Vy se, moje děti, držte, máte se tam přeci jináč než my tady na těch našich kameništích, masa pojíte a my jen bandory. Co jsem já se tady nadřela, a to tatínek je přec ještě řemesník. I na jinačích chalupách jsou všechny ženské udřené a bezzubé. To víte, že já tady každému říkám, v jakých jste místech a že nejste snad na nějakou hrubou práci, ale jen na lepší domácnost. Hodně šetřte, abyste si mohly něco na sebe koupit a ještě uložit. Já jsem letos o posvícení neměla nic nového, jen polohedvábný šáteček na hlavu, modrý se zlatými kvítky, každému se líbil. Ale copak už, když jde jednomu padesátka. Josef Palivců byl taky doma, to vojanské mu sekne; ptal se taky na Vás a vzkázal Vás obě pozdravovat, ale copak to. Píšu to jen, abych to vyřídila, zlobit se proto nemusíte, já vím, že to je jen takový tesařík. Tak se tam mějte dobře a buďte spolu pořád tak v lásce sesterské. Já si vždycky v neděli odpoledne vzpomínám, že někde po té Praze spolu chodíte čistě vystrojené a díváte se na všechny ty věci za kastlemi po ulicích. Já sedím doma u okna a vyhlížím, kde se kdo u stavení ukáže. Snad dá Pánbůh, že se k Vám taky jednou budu moci podívat, abych přec viděla, v jakých jste místech. Nastokrát Vás pozdravuje a líbá Vaše věrná matka až do hrobu

Aloisie Zendulková.

V Ouhlířově dne 18. října 1903

Ctěný pán pan Jan Zendulka, chalupník a tesař v Ouhlířově u Dolních Kralovic. Čís. 72

Drazí rodiče!

Nastokrát Vás pozdravuju a za ty koláče pěkně děkuju. Lojzicka mi jich polovičku přinesla. Nebýt jí, byla bych to musela jíst tvrdé, protože bych se k ní byla do čtrnácti dnů nedostala. Měla jsem aus zrovna o Vašem posvícení. Její nynější milostpaní je moc lidská a uznalá, ještě jí říká: Jen si jděte, Lojzi, jen si jděte! To já se hnout nemůžu, i když je už večer, ještě pro bábu musím podplétat. Potom zas, když ona s těma svýma dvěma káňatama a s tou větší žábou jdou spat, musím hned sfouknout, ani psaní Vám napsat nesmím. Ta Lojzčina milostpaní profesorová je moc nóbl a hezká; ona je ze zámožnosti, on má krásný plat, děti nemají, tak se to žije. Lojzka tam, pane, užije! Pán ráno odejde a paní má naši Lojzku jako svou, všechno jí poví, o divadle, o koncertech, knihy jí půjčuje i noviny a Lojzka si může krásně číst; když já do novin nakouknu, hned mi je bába sebere. Lojzčina milostpaní jí i na fortepianě hraje a zazpívá jí. Lojzka má štěstí! To naše bába se z domu ani nehne, do divadla nepáchne, kdepak aby dala krejcar, jen pořád těm cikánům něco spravuje anebo se plete u plotny. Lojzka vaří skoro všechno sama, paní jen přijde, když je něco tuze zvláštního. Náš pán, chudák, doma skoro ani nemluví. Přijde z ouřadu, sní, co ta mu dá na stůl, a trochu si lehne; ale ani toho neužije, protože klazani nedají. Myslím, že ani tuze velkým pánem není, nějaký jen ouředníček. Ona se naše bába pořád chlubí, jak sama pracuje, ale za nic to nestojí; celý byt uklízím já, ona jen za mnou chodí a křičí.

S Lojzkou se vídáme, když může ke mně z Letné přiběhnout, ale naše to ráda nevidí, má vztek, že jsou přec taky lidské paničky; já jdu na Letnou jen vždycky jednou za těch čtrnáct dní. Jsou to tak rozdíl, já mám šest zlatých, Lojzka desítku, ale k tomu jaké časy! Copak píšou od Antona z Vídně? Už něco mají? Lojzka povídala, na to že náš tatínek nehuboval, třebaže Anton s ní jsou spolu jen tak. U muziky jsem se byla všeho jednou podívat,

ale naše bába to hned poznala a křičela, že to nedovolí. Tamhle Marina Tarabkova točí každou neděli aspoň do půlnoci. Lojzicka byla na posvícenské, ve velkém sále to bylo, lidí náramně a všechno prý nóbl. Na mikulášskou taky půjde, o půlnoci se tam rozdávají dárky. Z Lojzicky budete, drazí rodiče, jednou mít radost, to se nestarejte, každý to říká. Ona je hezčí než já, každému se líbí a umí pojednat. To dělá všechno, v jakém je místě, já jsem od té naší báby jako pometlo.

Tak jsem Vám toho napsala až hrůza. Kdy se podívám domů, ani nevím, někdy bych hned běžela. Ono to tu, milá maminko, není všechno, jak se to zdá. Kdyby ten Palivců přišel zas domů, tak ho taky pozdravujte. Koláče jsem si dala do truhličky a snědla jsem je sama, nač bych dávala, to tak ještě. Oba Vás, drazí rodiče, nastokrát pozdravuju a líbám a zůstávám Vaše vděčná dcera Anna.

Na Smíchově dne 10. listopadu 1903

Na ctěnou slečnu Annu Zendulkovu u p. J. Vařeky na Smíchově

Milá Nanynko!

Tvoje psaníčko jsme obdrželi, ale musím Ti říct, že tatínek bručel, že tak po té paní jedeš. Povídal, že sis nejdřív chválila, a teď najednou že se Ti tak nelíbí. On si tatínek libuje, že je u ní přisnost, povídal, to že je zrovna dobře. Vzkazuj Ti, abys měla rozum a držela se. Každý se nemůže mít jako Lojzicka a musíš si pomyslit, že ona je v Praze třetí rok a ty první. Ostatně v tom místě taky není dlouho. Máš se přec jináč než my doma a časem se budeš moci poohlédnout po něčem lepším. Taky tatínek povídal, to že je zrovna rád, že k těm muzikám nemůžeš. No víš, já myslím, někdy, někdy! Hezky si skládej a taky na sebe si kup, je to hezké, když se pak přijde domů a každý kouká. Co tady u nás v horách, žebrota to je a dření. Když Lojzi loni byla doma, kdekdo se divil a samou chválu jsem slyšela. Ten Palivců domů nejde, jistě se na vojně má lepší než tady při takové tesařině. Já vím, jaký jsem sama měla život. Lojzicku pozdravuj, a když můžeš, chodte spolu; ať je ráda, že má takové místo, bože, jakou já

bych měla radost, kdyby se jí někdy hezky povedlo. Anton nám teď nepsal, ale povídal tatínek, abyste nebručely, že tu Anton s ní byl, u mužského že je to přece všechno jináč. Ale to si nemysli, že mne to netrápí, že jsou spolu jen tak, a tatínek to taky v sobě nosí. Svatby tu teď nebyly žádné a také o ničem, co by za to stálo, už slyšet není. Musím Ti psát, že babička Roudnejch minulý týden umřela, byla už moc stará. V chalupě se jim tuze ulehčilo, protože staří budou teď moci na vejměnek a Ferda se může ženit. Však se s Bětkou Pohnětalovou načekali! Babičku pochovali jen zcela tiše; to si myslím, že jí aspoň dva muzikanty mohli vzít, dost se jim těch dětí nachovala a dělala jim, dokud mohla, a ještě potom to peří pořád drala, housata pásala a každé pírkó po vsi sebrala. Sníh tu teď zrovna nemáme, ale bylo ho už dost; mrazy jsou pořádné a vítr si v jednom kuse v kamnech hvízdá. Tatínek je tyhle dni zas ve dvoře, nějaké menší správký dělají. Mileček chodí do školy, Barča mi začíná pomáhat. Říkala mi kasírka, že by si ji vzala k dětem, ale mně se to nezdá, tak ještě nevím. Je to, milá holka, starost, pět dětí z baráku tady u nás odchovat. Velebím Boha, že Anton má už slušné živobytí a Vám taky že se vede. Jen měl Anton hledět, aby přec dostal nějaké peníze, ty dvě stovky nestojí za řeč. Kolikrát si myslím, proč se nedává oddat, nemá-li přece snad jinou špekulaci. Měj se dobře, milá Nanynko naše, a jen si taky vzpomeň, jak my tuhle sedíme jen kolem mísy s bandorama nebo s couračkou, a to tak celou zimu. To Tě hned přejde chuť domů. Nastokrát Tě pozdravuju a líbám a zůstávám Tvá až do hrobu věrná matka Aloisie Zendulková.

V Ouhlířově dne 18. listopadu 1903

Blahorodé slečně, slečně Lojzické Zendulkové u p. J. Košvance, profesora v Praze VII. Orlická ul. č. 49, I. patro

Drahá Lojzi!

V neděli v Tejně cecilská, musíš přijít, to je konec. Ve čtyry u vodárny čekám. Mordie, to to roztočíme, to se neptej. Pepina už dvakrát vzkázala, že tam bude, ale to mě znáš, má

to marné, já mám jen Lojzi. Co nedá pokoj! Drahá Lojzi, buď tak dobrá a vezmi nějaké fukaly, já musel poslat domů, máma psala. Tady v ulici se taky zas jedna za mnou plaší, nadbíhá mi a taky psaníčko poslala. To jsem se nachechtal, počkej, uvidíš. Tak v neděli ve čtyry u vodárny, ale poslouvej, aspoň do půlnoci. Bude pak cestička veselá, skoro tak jako z kostela. Hahaha. Víš, tenkrát z Libně? Jak ta Pepina druhý den řvala. Pozdravuje Tě Tvůj

Fr. Hulač.

V Holešovicích dne 20. listopadu 1903

Ctěný pán pan Jan Zendulka, rolník v Ouhlířově u Kralovic

Drazí rodiče!

Já Vás srdečně pozdravuju a líbám a tu vědomost Vám dávám, že jsme obě chvála Bohu zdraví a dobře se máme. Musím Vám psát, že Nani už u těch Vařeků není, já jsem jí zaonačila pěkné místo, je to u sestry naší milostpaní. Ona se ta sestra nemá tak jako naše, byli kolik let na venkově na malém místě a teprv nedávno se přistěhovali do Prahy. Naše milostpaní říká, že museli hodně přidávat, proto tolik nemají jako naši, a taky mají tři děti, nejstarší sedm let. Nevidáno, když jim Nani poslouží, zato je v lepší rodině. Hned nemůže být jako já. Milá maminko, já myslím, že ze mne přeci budete mít radost a že budu paní. To víte, že si hezky chodím, Tonka Korejsova a Mára Tarabkova, když některou potkám, nemůžou se na mne závistí ani podívat. Všecko se u nás vede vznešeně. Vaří se tuze dobře, už bych dovedla jinačí tabuli vystrojit než u Vás v horách o panských svatbách. Pořád se nedělá jenom vepřová a telecí jako u ouhlířovského panstva, které si myslí, bůhvíco je. To by se mohli přijít podívat. Zimní klobouk mám feš, povídali, že je to nejnovější. U vás budou i ty nejpřednější takový klobouk nosit až za rok, ne-li za dvě léta, a budou myslet, kdovíco mají. Od Antona nepíšu? Ještě nemají nic? Ten bratr taky neměl rozum, takový řemesník! Tak Vám přeju, abyste nastávajících svátků dobře užili, já budu jíst ryby na troje a také šneky.

Na Štěpána jsem už pozvaná, přijdu do jemných zábav, do lepších, než jsou ty věnečky v Ouhlířově, kde si to Vaše panstvo myslí, že nad ně není, a jen se na každého ohrnuje. Tady se jináč tančí než u Vás, všecko nóbl tance. Když jsem byla na cecilské, z kola jsem ani nepřišla; ten pán, víte, pašák člověk, mě zas ani z ruky pustit nechtěl. On není jen tak řemesník, ale jemný člověk. Už ho znám od léta, tak vím, jaký je. Atres na Nani je: Ct. slečna Nani Zendulkova, u p. J. Plháka, kontralóra na státní dráze na Vinohradech, Školská ulice č. 23. O Nani nemějte starost, já jí už ve všem poradím. Je teď přec v jiném místě, tam to bylo jen tak. Však ta bába koukala, když Nani dala výpověď. Pozdravuju Vás a líbám a zůstávám Vaše vděčná dcera

Lojzi Zendulkova.

V Praze dne 20. prosince 1903

Na ctěnou slečnu Aloisii Zendulkovu u p. profesora J. Košvance v Praze VII

Milá Lojzičko!

Tak máme zas ty boží svátky a maminka Vám posílá housku a nějaké ty placky, tak se hezky rozdělte. Sněhu leží hrůzy, takže strejc Slabihoudek nemohl včera ani ke dráze, a nebe nad námi pořád visí jako rezná plachta. Štědrý večer jsme v bázni boží užili, ovšem ryby a šneky jsme neměli, my jen tu houbovou a děti nějaký ořech a vařené hrušky. Jsme rádi, že jste u těch paniček, tak jen poslouvejte. K těm muzikám, Lojzičko, radši nechoď, oni toho ti páni našeplají, ale pak se vysmějou. Jsi jen z ouhlířovského baráku a já na žádnou marnost nadržím. Vždycky si vzpomeň na takové odtud a z vůkolí, které si z Vídně nebo z Prahy přinesly vejslužky. Pak do nich žádný nekopne. Ovšem, je to bída, že je tady u nás všude takové živobytí, a každá máma chce dostat dceru přec do něčeho lepšího. Některé se to povede, ale mnoho jich sejde a pak aby se živila zas jen z takových dětí, kterých si za pět nebo šest zlatých nabere. Jen, Lojzičko, šetři, a Aninka ať také šetří; berete přeci pěkné peníze a sama píšeš, jak se máte dobře. Tak můžete

ukládat a budete mít hezkou pomoc. Frantina Tlapáková si tenkrát ušetřila tři stovky, to si považ, která holka tady z chalupy má takovou pretenci? To potom jiní hoši o takovou stojí. Já teď v zimě ovšem práce nepotrám, jen tak podomácku že se něco dělá anebo když ze dvora nebo z pivovaru vzkážou. Před nějakým týdnem jsem musel až do Hejkal, ve vinopalně jsem týden dělal, a pane, tam jsem se měl, to musím říct; masa dost a dost. I ty slečinky pojednaly a všechny se na Vás ptaly. Tak buďte hodné a Pánbůh Vás opatruj. Kdybych měl něco špatného slyšet anebo kdybyste mi měly nějak přijít, to jak je Pánbůh nade mnou! Musím nechat kousek místa taky mamince, říkala, že chce připsat pár řádků. Ještě jednou Tě pozdravuju a líbám a zůstávám Tvůj věrný otec

Johan Zendulka.

Drahá Lojzi!

Tvoje psaníčko mne tuze potěšilo, to jak se máte dobře a jak o Tebe lidé stojí. Jen buď, Lojzinko, opatrná, to víš, jaký tatínek je. Inu, já vím, že když se holka chce vdát, mezi lidi jít musí. Ale přeci taky pamatuj, co by tady říkali, jak by se pošklebovali; vždyť oni mi to nepřejou, jak Vás mám usazené. To víš, že se pochlubím, co píšeš a v jakých jste místech. Modlím se za Tě, aby se Ti to povedlo, jak píšeš. Když se v noci probudím, ruce sepnu a k Bohu volám. Šneky tady o Štědrém večeru ani u správců, ani u doktorů nemají. Vy se, pane, v té Praze oblíznete. My se, milá holka, teď v chalupě máme zle, táta nevydělává, a tak se jí jen to mlíko, bandory, zelí, leda nějaká polívka že se zabryndá, s chlebem se musí šetřit. Že bych Tě ráda v tom klobouku neviděla, to viděla; to by tady dělali oči. Paní kasírka tuze říkala, abych jí Barušku dala k dětem, ale to přeci neudělám. To my ještě dceru užívíme, aby tady doma nešla do služby. S Vámi je jináč, Vy jste přeci u jiných pánů, abyste se naučily; to já žádnému neříkám, že sloužíte, ale že jste na cvičení. Která je někde na těžké práci, ta to arci říct nemůže. Taky Ti musím psát, že u Antona ve Vídni měli holčičku, ale dlouho se s ní nepotěšili a umřela jim. Tak jsem

ji taky oplakala. Jak teď Anton bude dál dělat, nevím, skoro si myslím, že by mohl mít rozum. Takový strojní řemesník by si snad mohl připravit jinačí věk. Až k Tobě Aninka v neděli přijde nebo až půjdeš k ní, dej jí to psaní přečíst, abysme nemuseli psát jedno dvakrát. A mějte se dobře, moje drahé hlavíčky, a vzpomeňte si taky na svou věrnou matku. Kolikrát tak sedíme s Baruškou a povídáme si o Vás. Však to na ni taky čeká, že půjde za Vámi. To víte, všichni stejně. Jestli, Lojzinko, do té doby nebudeš paní! Mileček mi velkou radost nedělá, chce jako jeho táta na tesařinu. Tak by to tu do smrti tloukl jako my. Ale myslím, že než vyjde ze školy, ještě přijde k rozumu; nějakému lepšímu řemeslu by se v městě mohl naučit, aby se nemusel v Ouhlířově na těch šesti korečkách plahočit jako jeho táta a máma. Vždycky si tak myslím, dá-li mi Bůh dočkat, abyste byli všichni dobře usazeni. Snad bych se k Vám ke všem přeci taky pođívala. Ještě jednou Vás pozdravuje Vaše věrná matka až do chladného hrobu

Aloisie Zendulková.

V Ouhlířově dne 25. prosince 1903

Ctěný pán pan Jan Zendulka, chalupník a tesař v Ouhlířově u Kralovic

Drahý tatínku a maminko!

Já Vás mnohokrát pozdravuju a líbám a tu vědomost Vám dávám, že jsem po Vánocích půl housky a ty koláče obdržela. Ona mi to Lojzka sem přinesla, ale já jsem zrovna nebyla doma. Ona naše Lojzka se mnou teď nechodí, tuhle mi jednu neděli poslala kartičku, abych nechodila, že nikam nepůjde, že si bude šít. Tak jsem si pomyslila, že taky nemusím po Praze broudit a můžu u sestry posedět, ale když jsem přišla, nebyla doma. Potom mi ještě jednou utekla, tak se mi zdá, že se mnou chodit nechce. Ona Lojzka dělá velkou, ale za sestru by se stydět nemusela. Nebo s někým chodí a nechce mne mít s sebou. Já jsem teď u lepších pánů, než ta bába byla. Tady se nevaří k večeri bandory na loupáčku jako tam a nemám taky pořádek jen ty

buřty. Tam u těch se děti o ty bandory div nepopraly a dělaly přede mnou, jako by je strašně rády jedly. Ale to bych byla blázen, abych chodila do Prahy sloužit a jedla jen koroptve motykou strílené, ne? Všecko je tady lepší, ale že bych přece radši nešla tam, kde nejsou děti, to šla. Tak Antonovi ta holčička umřela. Ale to Vám nepsali, že ještě tu neděli, když ji zahrabali, byli spolu u muziky až do rána. Povídala mi to v neděli Marina Tarabkova a té to psala Tonka Lehečkova, která to ví, je u nich blízko. To by se snad přeci Bertička Antonova mohla trochu stydět, aby se o nich tak nemluvalo. V neděli se procházívám po Praze, je všelijaké podívání. Tuhle mne potkal a hlásil se nějaký Poklásek, on je krejčí z Hrabic, možná že je znáte. Chodil se mnou a ledaco mi ukazoval. Teď už ty punčochy podplétat a paty zašívát nemusím, milostpaní taky pořád všelijaké hadry nespravuje. Je ještě dost mladá, ale komandant taky. Však jak já to pozoruju, ona by paní profesorka Lojzku taky samou láskou nesnědla a není to všecko, jak to Lojzicka dělá. Taky tu milostpaní mrzelo, že mi sestra utíká. Já si, tatínku, peníze šetřím, o to starost nemějte, nic zbůhdarma nevyhazuju a taky žádnou darebnou parádu nehoním. To ona Lojzka, třebaže bere víc, spíš přijde vypůjčovat ke mně. Však ten krejčí povídal, to že se mu u mne tuze líbí, a ta Lojzčina milostpaní mi to taky povídala. Tak Vás všechny nastokrát pozdravuju a za všecko děkuju. Líbá Vás Vaše dcera
Anna Zendulkova.

Na Vinohradech dne 15. ledna 1904

Na ctěnou slečnu Annu Zendulkovu u p. J. Plháka, kontralóra na Vinohradech. Školská ul. č. 23

Milá Nanyňko!

Tvé psaní jsme obdrželi, ale to nesmíš, holka, dělat mrzutosti a na vlastní sestru přištívát. Nevídáno, že zrovna jednou nebo dvakrát na Tebe nečekala, to ještě není nic tak hrozného, snad to ani tak nemyslela. Proč by se za Tebe styděla, vždyť nejsi žádná nevhledná osoba a na sebe taky máš. Víš, Nanyňko, snad jí to zrovna nešlo, abyste šly spolu, počkej, vždyť ono se ti to taky

jednou přihodí, že budeš chtít jít sama. S tím vypůjčováním to snad tak zlé není, a Lojzi, když vypůjčí, jistě zas co nejdřív vrátí. Tak jí jenom neudělej mrzutost, abys snad té její milostpaní něco nenapovídala. Ta Tarabkova ať si dá pokoj a stará se o sebe a ne o našeho Antona; budu mu psát, aby si na tu Lehečkovu dali pozor. Budou ony se otírat o pořádné lidi, ať se starají samy o sebe. Podruhé nám nic takového nepiš, protože tatínek má potom pořád těžkou hlavu. Krejčovství je sic dobré řemeslo, ale krejčí je přec jenom na každé vesnici. To víš, jak říkali o Líze bednářové: Nevídáno, bere si krejčího! Tak, milá Nanyňko, s Lojzi pěkně kamaradte a mějte se rády; ona je starší, nesmíš tedy chtít, aby Tě poslouchala. Dojdi k ní a řekni jí, aby nám zas taky pár řádků napsala. Abych Vám něco zvláštního psala o letošních bálech, to nevím co. Byl hasičský, besední, řemeslnický, ale my jsme byli jen v tom posledním. Aby sis myslela, že to bylo nějak nižší, to musím říct, že ne, čtverylka se tančila jako v tom besedním. Měla jsem ty černé šaty s lila proužkem, vždyť je znáš, já si nic nového koupit nemůžu. Mrazy jsou teď náramné a ne a ne jich konec. Je to hrůza, když jsou okna den co den zdola nahoru jako cejn a člověk celou zimu ani na návěs nevidí. Tatínek vejdělky nemá, a tak je všecko zlé. Večer už dávno nesesáme, abysme nespálili a nemuseli kupovat petrolku. Sněhu jsou hrůzy, stromy div se nelámaly, topoly na návsi stojí jako svíce; vrány přilétají až k nám na zahradu, tak je strach, že zima bude dlouhá. Ještě jednou Vás pozdravuju a zůstávám až do smrti Vaše věrná matka

Aloisie Zendulková.

V Ouhlířově dne 4. února 1904

Blahorodý pan Fr. Hulač, mechanik v Holešovicích. Říční ul. č. 17

Drahý Franc!

Musím Ti, drahý Franc, psát hned dnes, protože jsem celou noc nespala a podhlavnici horkými slzami smáčela. Prosim Tě, drahý Franc, nehněvej se, že Ti píšu, ale já jsem včera

všecko viděla. Já Tobě viny nedávám, ale ta Pepina, ta je pěkná. Co ona Tě chce od mého srdce odtrhnout? Nač ona Ti ty doutníky nosí a zavdanou podává, vždyť bych Ti to snad taky koupila? Inu, kroutit se a dělat oči, to ona umí, ale co jich už měla a kdoví či to tenkrát bylo. To není jako se mnou, já mám jenom jednoho až do hrobu tmavého. Ať ona si nemyslí, že jsem nějaká nesolidná holka. Kdyby mě mí draží rodičové viděli, jak já tu lože slzami smáčím! Proč jí, Franc, neřekneš, ať nedoráží? Copak neví, že se jen spolu milujeme? A ta Emka černá by taky mohla dát pokoj, ale když Ty je, Franc, v tom náramně podporuješ a mně moje věrné srdce probodáváš. Já Tě, drahý Franc, nechci hněvat, ale ať si mne nežadají, nebo, Kriste Ježíši, uvidí, kdo je Lojzi. Prosím Tě, Franc, přijď, abych Tě viděla. Vid', že jenom mne věrně miluješ? Přijď, Franc! Já Ti tisíc hubiček v tom psaní posílám. Péro psalo, srdce hrálo, na Františka vzpomínalo. Zůstávám až do studeného hrobu Tvá nebohá

Lojzi.

V Praze 20. února 1904

Ctěná paní Aloisie Zendulková v Ouhlířově u Kralovic, č. 72

Vy jste mi, drahá matko, vyhubovala, že na Lojzi přiřtívám, ale já nepřiřtívám, jen Vám to povídám, protože by Lojzka mohla mít rozum. Ona má jednoho mechanika, ale já jsem ho viděla jen jednou. Je to velký pašák a holky jsou do něho celé pryč. On prý sám říká: To bych byl blázen, když se za mnou plašej, abych nebral. Taky mi podal ruku a povídal: Tak to bude slečna švakrová! Já se mu nedivím, že se mu Lojzi líbí, je teď náramná fešačka, tuze jí tady svědčí, jako kulička je a umí se strojit, ale měla by dělat větší drahotu a ne být celá posedlá. Teď už spolu nechodíme, ona nikdy na mne nečeká. Její milostpaní je na ni trochu rozmrzelá, včera mi povídala: Milá Ančo, Lojzi je zas už ve větru, já nevím, jak to s ní bude, je celá vrtohlavá. Já Vám to, drahá matko, píšu, ale mrzutosti dělat nechci. Já mám Lojzi tuze ráda, to musím říct,

a kolikrát, když večer lehnu a vzpomenu si na ni, slzy mi oči zalejou. A toho krejčího já, drahá matko, ještě nemám, ačkoli si myslím, že někdy lepší pořádný krejčí než fláma mechanik. Tak jste byli v bále? To já za celý masopust nikde, tahle milostpaní to taky nechce; jen jednou odpoledne jsem byla trochu. Já na Vás, drahá matko, i na tatínka tuze vzpomínám, a když jste mi psala o těch bálech, myslela jsem si, že je lepší u Vás. Službu mám dost zlou, mnoho práce s prádlem, když jsou tři děti, ale najíst mám dost a dobré, to musím říct. Pozdravuju Vás a zůstávám Vaše vděčná dcera

Anna.

Na Vinohradech dne 23. února 1904

Na ctěnou slečnu Annu Zendulkovu u pana J. Plháka, kontráora na Vinohradech. Školská ulice č. 23

Milá Nanyňko!

To Tvé psaní mě hrozně polekalo, takže pořád na to myslím a v noci spát nemůžu. Ale zas taky, Nanyňko, rozjímám, že přec Lojzi má snad taky rozum a ví, jaký náš tatínek je. Tomu jsem o svých starostech neřekla, to by bylo boží dopuštění. Inu, když by ji ten člověk chtěl a když je takový chlapík, pročpak ne, ale měl by přeci říct, co a jak opravdu myslí. Jakkpak já to mám Lojzi psát, když nevím, jak to je, a Vás dvě přec taky rozvést nechci. Abych jí snad štěstí kazila, to Pánbůh chraň. Já vím, co je zlý život a dření. Jen aby zas holka měla rozum. Naninko, buď tak dobrá, dojdi k té její milostpaní, řekni, že jí ruce líbám a tisíckrát prosím, aby s Lojzi promluvila, a bude-li potřeba, aby jí za nás rodiče domluvila. Vždyť Lojzi byla přec vždycky hodná a poslušná dcera. Ať si ho chce, pročpak ne, jenom jak on to myslí. Mechanika tady kolem dokola žádná nemá. Tak, prosím Tě, tam dojdi, a až budeš psát, napiš zas atres mně. Slabihoudek to nosí, když tatínek není doma, a kdyby i byl, to já si už posíláka vyčítám. Taky jsem ho žádala, aby teď psaní dával mně, že tatínek chce, abyste šly domů, Vy že nechcete, a tak že jsou mrzutosti.

Ty ani nevěříš, jak tím jsem ustaraná. Je to, Bože, trápení pro matku, která má dcery. Měj se tam, Nanyňko, dobře, na Lojzčku se nezlob a měj s ní trpělivost. Ona snad přece ví, co je ten člověk zač. Zimu tu máme pořád. Pozdravuje Tě Tvá věrná matka

Aloisie Zendulková.

V Ouhlířově dne 2. března 1904

Blahorodé slečně Aloisii Zendulkové u p. profesora J. Košvance
v Praze na Letné

Milá Lojzi!

Prosím Tě láskavě, abys odpustila, že se pozejtří nemůžeme sejít, oni moji páni kolegové chtějí, abych s nimi jel do Radotína, a já to těm pánům odepřít nemůžu. To by byla velká urážka, když o mne tak stojí, oni pořád jen: Fráňo, ty musíš s námi. Vědí, že žádnou legrandu nezkazím. Tanceraj tam velký nebude, to se neboj. Tak žádné breky, to mne znáš, že to nemiluju. Co bys Ty se starala o Pepinu nebo o Emku, to by Ti stálo za to? Zasměj se jim a je dobře. Že já taky ve dne v noci na svou Lojzi myslím, to se rozumí. Tak servus, Lojzi, brzy se zas uvidíme. Takové sedmibolestné nemiluju. Líbá Tě

F. H.

V Praze dne 27. března 1904

Ctěný pán pan Fr. Hulač, mechanik v Holešovicích

Drahý Franc!

Když jsem to Tvé psaníčko četla, zůstala jsem, jako když mi do srdce meč vrazí. Tak Ty, Franc, jezdíš jinam na zábavy a mne tady necháš v takovém trápení? To žádný neví, jak mi bylo. Kolik dní jsem už proplakala a provzdychala. Čekala jsem, že v pondělí Franc jistě přijde, ale nadarmo jsem vyhlížela. To přece není možná, aby mne opouštěl, když já ho tolik miluju, že ve dne v noci na něj myslím. Kriste Ježíši, Franc, Ty mne neznáš. To ať si každý dá pozor, aby Lojzi něco neprovedla. Kdyby mne má drahá matka viděla, ta by na svou Lojzi nedopustila.

Odpust', Franc, že Ti píšu, ale to trápení mi nedalo. Vid', že teď přiběhneš a potěšíš svou smutnou

Lojzi.

V Praze dne 2. dubna 1904

Ctěná paní Aloisie Zendulková v Ouhlířově u Kralovic. Vlastnoručně

Drahá matko!

Já, drahá matko, ani nevím, jak mám začít. Já Vás nechci polekat, ale musím Vám to psát. Ach Ježíš Maria, co se to stalo, jaká to bude rána a ostuda u Vás. To Vám k nám v sobotu odpole dne přiběhla ta milostpaní naší Lojzky. Já byla v pokoji vedle kuchyně a všechno jsem slyšela. Jen vletěla, povídá: To si, Elo, povážila, co se mi stalo. Pořád se mi ta naše holka nelíbila a kolikrát jsem se jí ptala. Ale jen se smála: I co jich to, milostpaní, napadá, kdepak! Byla jsem tedy upokojena. Předevčirem v neděli mi zas odešla k muzice, ale to jsem se již tuze hněvala. Včera navečer sedíme s mužem v pokoji a každý něco čteme. Najednou slyšíme, že někdo vykřikl a zas. Poslouchám, odkud to, a najednou slyšíme něco jako pláč, potom zas náramné nařikání. Můj skočil k oknu, ale já povídám: To Lojzi! a letím do kuchyně. Lojzi tam stála, děťátko na rukou. Hrůza bylo se podívat! Nohy mi zrovna zdřevěněly. Povídám: Proboha, Lojzi, proč jste to neřekla! Holka tuze zaplakala: Milostpaní, prosím jich, odpustějí mi to! A jak to ta milostpaní vypravovala, zrovna se tuze rozplakala.

Můžete si, drahá matko, pomyslet, jak mi bylo, když jsem to všechno slyšela. Rukama jsem zrovna zalomila a dala se do pláče. Slyšely mne a přiběhly ke mně. Lojzina milostpaní povídá: Vy, Ando, nenaříkejte, jaká už pomoc. Ptala jsem se, co se dál se sestrou stalo, a ta milostpaní povídala, že pán hned běžel pro doktora a ten ho poslal pro drožku. Paní Lojzku uložila do postele, zavolala domovnici a doktor ji potom odvezl. Je, jak říkají, v tom červeném domě. Holka nešťastná, co jen myslila. Slova neřekla, kouska prádla neuchystala a peníze neměla. Já si to jednou taky už pomyslila, ale když jste se tenkrát tak mrzela, nechtěla jsem

se zmínit, aby nebyly mrzutosti. To si, drahá matko, neumíte pomyslet, jak jsem plakala. Utišit mne nemohly. Jen jsem pořád naříkala, co naše maminka a co tatínek. Vzpomínala jsem si, co nám vždycky říkal a psal, a teď se tohle stane. Nevěděla jsem, co mám dělat, mám-li Vám to psát, nebo ne. Milostpaní mi konečně poradily, abych to napsala, drahá matko, Vám a na atres abych dala to slovo. Vy že jste taky ženská a matka i že se přeci smilujete. Tak Vám to píšu, ale ruka se mi klepe. Ach má sestřičko nebohá! Jenom jestli to tatínek nedostane do ruky, nebo to by byla hrůza. Až ono to přijde do Ouhlířova, všechno se nám bude smát. To oni umějí, já vím, jak se té Tonče Pecinové pošklebovali. Šla jsem se potom s tou paní profesorovou k Lojzce podívat, ale už nás tam nepustili, tak snad až zejtra; ale povídali nám, že jí je dobře. Ona má, drahá matko, hošíčka. Tak já, drahá matko, to psaní do ochrany boží poroučím, aby ho snad přeci nedostal tatínek. A modlit se budu, aby to dobře dopadlo. Hned mi, drahá matko, pište, jestli jste to psaníčko obdržela. Ani, drahá matko, nevím, jestli to ten Lojzčin ví, nebo ne. Nástokrát Vás pozdravuje a líbá Vaše věrná dcera

Anna.

Na Vinohradech dne 20. dubna 1904

Na ctěnou slečnu Annu Zendulkovu u p. J. Plháka, kontralóra na Vinohradech

Drahá Naninko!

Pro Krista Ježíše, to je neštěstí, co ta holka myslela, co jen myslela! Když jsem to Tvé psaní čtla, srdce se mi zrovna zastavilo. Myslela jsem, že to bude má smrt. Ve dne v noci jsem vždycky na Vás vzpomínala a modlila se, a teď se stane tohle. Na nohy jsem se postavit nemohla a bylo mi hrůza při pomyšlení, co se bude dít, až se to dozví tatínek. Že ta Lojzi nic neřekla a že jí nebylo ouzko, když už tak šla k téhle paní. Smrt z toho teď mohla mít, a já kudy chodím, tudy vzdychám, jestli snad s ní není tuze zle. Celý ten den do mne nic nebylo, jen jsem to tak přečkala, v noci jsem spát nemohla, z boku na bok jsem se převalovala,

a když jsem trochu zdřímla, ze spaní jsem vzdychala. Když jsem se trochu vzpamatovala a zpozorovala, že tatínek nespí, ani jsem sebou nehnula. Ale on to všechno dobře slyšel a povídá: Co je ti, že tak vzdycháš? Já nic, ale on vedl svou: Však já dobře vím, že to slyšíš. I povídám: Nic mi není, to se mi něco zdálo, můra mne tlačila na srdce. Ale tatínek nevěřil a povídal: Bodejť, budeš mi mluvit, nějakou starost máš a spát nemůžeš. Povídám: I toto, jen spi, já už taky spím. Tak teda zas usnul, ale ráno, když jsem došla, přišel za mnou do chléva a hned začal, ať mu nic netajím, ale řeknu, co mne trápí, a to že on dobře pozoruje, že nám od holec dávno nic nepřišlo. Nemohla jsem leknutím ani promluvit, a tu vykřikl: Prokrista, snad mi některá neudělala hanbu? Třásla jsem se jako suchý list, za ruku jsem ho chytla a povídám: Prosim tě, nekřič, ať to nikdo neslyší — Lojzičce se stalo neštěstí. A tu se Ti chytil za hlavu a zanaříkal, že to do smrti nezapomenu: Ježíš Maria, já mám — — za dceru! Vrhla jsem se mu k nohám, vroucně jsem mu je objala a jen jsem prosila: Johan, pamatuj se, neproklínej, je to přeci tvoje dítě, vždyť snad ještě není tak zle, jeden mechanik, hodný člověk, s ní chodí. Ale on jen rukama lomil, pěstmi se bil do čela a tou svou šedivou hlavou do zdi třískal. Žádala jsem ho: Mlč, pojď do světnice, přečti si Aninčino psaní, vždyť snad bude všechno dobře. Ale nechtěl a pořád jen bědoval. I povídám mu, že musím hocha do školy vypravit; a tak abych šla sama. Ale já se od něho nehnula, aby něco neprovedl. Konečně šel, ale zrovna se motal. Milečka jsem honem vypravila, Barušku jsem poslala k tetce v Konicích s vejci a to psaní jsem mu dala. Ale práskl do stolu a vyskočil: Já to číst nebudu, to bych si vyčetl! Tu jsem mu řekla: Johan, co děláš! Podívej se tuhle na mne, jsem slabá ženská, a musím to snést. Rozkřikl se, že ženská od ženské nikdy není, protože je jedna jako druhá. I povídám mu: Co bys tohle mluvil, Johan, měj trochu rozumu, jsi přeci otec. No, stalo se neštěstí, ale snad si hned nestrhneme hlavu. Poslouchej, přečtu Ti to. A tak jsem začala číst. Ale když to v tom Tvém psaní přišlo, jak ji ta milostpaní viděla stát v pokoji s děťátkem na rukou, dal se ti do takového pláče, že jsem to jakživa neslyšela. Hladila jsem ho, prosila, ruce jsem mu líbala, ale jen houkal a celý se

klepal. Stála jsem u okna, i k brance jsem vyběhla, aby se snad lidé nezastavovali. Tak jsem mu, holka, to psaní přečtla. Jaktěži-va jsem takovou zkoušku nepodstoupila. Seděl potom jako z kamena, jenom prsty chvílemi zapraskal anebo zhluboka vzdychl. Pak mi povídal: Teď už do práce nemůžu, skoč do dvora a řekni to tam, půjdu si na půdu lehnout. I řekla jsem mu: Vyřídím to tam, Johan! ale vrhla jsem se před ním na kolena, ruce jsem sepjala a volala jsem: Ale za to tě prosím, člověče, pamatuj na Boha, podívej se tuhle na mne, jsem taky dost ztrhaná, a nehřeš! Podíval se na mne, zamlaskal, jako když něco hrozně hořkého polyká, a jen tak zavrčel: I to bych taky nevěděl — kvůli takové — —! Věř mi, drahá Nani, nebo ne, ale v tu chvíli mi bylo, jako když mi sedmerý meč srdcem projede. Moje dcero, co jsi nám to učinila!

Odletěla jsem do dvora, řekla jsem, že je tátovi špatně, a zas jsem hnala domů, rovnou na půdu. Ležel na slámě, oči náramně otevřené a jen tak se díval vzhůru. Sedla jsem si k němu a hladila jsem ho. A tu mi řekl: To se ty holky z našich hor pěkně činí ve světě. Táta s mámou je tuhle těžce vychovávají, od úst si utrhávají, a ty potom posílají takovou odměnu! Povídala jsem mu: No mlč, mlč, vždyť ještě nevíme! Ale jen se utrl, to že už ví dost. Huboval na ty paničky, my že jim dcery dáváme na službu a ony že na ně dávají pěkný pozor. Radši jsem ani nedutala. To Ti byl den, Aninko, to Ti byl den!

Povídala jsem tatínkovi, že bych se snad měla vypravit do Prahy, že to je přeci moje dítě, ale odpověděl mi: Nohy bych ti zpřerážel, do chalupy bys mi víckrát nesměla, to ať tě ani ne- napadne! A tak, drahá dcero, chodím jako pitomá a všechno mi z ruky padá. Taky jsem se tuze spadla. Piš nám hned, jak s Lojzi je a co ten člověk říká. Tady snad nikdo nic neví. Modlím se, aby Pánbůh dal a dobře to dopadlo. Popros obě ty milostpaní, aby žádnému nic neříkaly, že bysme hlavu z okna vystrčit nesměli. Teď budu se strachem očekávat Tvoje psaní. Jenom taky Lojzičku neopouštěj, jste přeci sestry. Pánbůh Tě, drahá dcero, opatruj a vzpomeň si taky na svou ubohou matku

Aloisii Zendulkovou.

V Ouhlířově dne 26. dubna 1904

Ctěná paní Aloisie Zendulková v Ouhlířově u Kralovic

Drahá matko!

To psaní jsem dostala a schovala jsem ho, Lojzce to zatím přečíst nedám. To jsem ráda, že to máte odbyto a že to ještě tak dopadlo, protože jsem se pořád trásla, že tatínek něco vyvede. U sestry jsem už, milá matko, byla a kytku fialek jsem jí přinesla. Leží tam takových ve dvou řadách a mají to hezky v pořádku, to jen co je pravda. Lojzi je bledá, ale v těch peřinách jí to tuze krásně sluší. Hošíčka má na postýlce vedle sebe, kluk je jako cvalík. Když jsem tam byla, spal, ale povídala Lojzi, že má modré oči. Vlasy má jako chumáčky žlutého hedvábí. Povídala Lojzka: Kluk je hezký a rvát umí. Už ho taky pokřtili, říkají mu František po tatínkovi. Já jen mám pořád strach, jestli k Vám něco nepříjde na obec, to by bylo strašné, všichni bysme se museli stydět a celá naše rodina by byla opovržená. Lojzka tam taky prosila, aby se to nedělalo, že si všechno zaplatí. Ono se řekne: zaplatí, ale čím, když nic nemá — ten to od ní všechno vytahal.

Lojzka byla blázen, o mikulášské mu koupila stříbrný řetízek, krásný, ale on jí jen takové chatrné hřebínky, za pár krejcarů to bylo; k Vánocům mu dala drahých věcí, ale on jí nic, až přes Nový rok se na ni hněval, aby jí nemusel nic dát. Teď ho pořád čeká, ale ještě se nepřihlásil, a ví to, protože mu Lojzka hned druhý den dala napsat kartičku. Antonovi jsem to do Vídně napsala, aťsi to ví, však ona Bertička není lepší. Tak mi zas pište, co a jak je. Pozdravuje Vás Vaše dcera

Anna.

Na Vinohradech dne 30. dubna 1904

Na ctěnou slečnu Annu Zendulkovu u p. J. Plháka na Vinohra-
dech

Drahé dcery!

To Tvé psaníčko, Nanyňko, jsme dostali, ale moc jsme se nepotěšili. Co by to bylo, aby se teď ten člověk k naší dceři nehlásil, co by si to myslel? Či už přišel? Tak mi o tom honem pište.

Já se teď, drahé dcery, mám tuze zle, vstávám i lehám na tatínkových sakrech a hromech; on ten můj člověk k utišení není a pořád jen vede svou: Ty jsi vinna, ty, jen ty jsi ji tak vychovala! Jako bych já, stařec ubohý, za něco mohla. Ty to můžeš, Lojzinko, říct, jestli jsem tě vždycky k dobrému nevedla a jestli jsi ode mne uslyšela špatného slova. Když tuhle zas tolik dělal, řekla jsem mu: Vždyť tvůj syn Anton ti to taky udělal, ženskou samu druhou ti do stavení přivedl, co bys tedy pořád jen moji dceru proklínal! Ale tu mi odpověděl, syn že mu nic do stavení nepřinese, na obec že od něho nic nepříjde a taková hanba že to přeci není. A tak jsem pořád celá utrápená. Naninko, Lojzičko pomoci neodpírej, nemá tam nikoho než Tebe, když se k ní její věrná matka vydati nesmí, ač jí to srdce utrhnout může. Kdyby ten její přišel a pořádně se zachoval, jak se sluší a patří, byla by z dítěte radost, ale co se stane jinak, nevím. Domů s tím teď Lojzi nesmí, to by ji snad táta zabil. Povádal: To ať jí ani nenapadne, vejít mi do stavení!

Jestli ten člověk ještě nepřišel, měla bys Ty, Aninko, k němu dojít a promluvit. Když přivedl holku do neštěstí, ať se stará. To ať si nemyslí, že bysme to jen tak nechali, jsme sic jen chudí, ale to bysme přeci dokázali. Tak mi, drahé dcery, pište, co a jak je. Já tu budu na Vás vzpomínat a k Bohu volat, aby nás všechny z toho trápení vysvobodil. Obě Vás nastokrát pozdravuje a líbá Vaše matka až do tmavého hrobu

Aloisie Zendulková.

V Ouhlířově dne 4. května 1904

An Fräulein Lojzi Zendulka bei Herr Professor J. Košvanec,
Prag VII. Adlergasse, Nro 49

Milá slečno Lojzi!

Tak já Vám taky musím psát k té radosti, která Vás potkala. Když nám to Nani oznámila, byli jsme s mým Antonem tuze překvapeni, protože jste si na nás taky zajela a doma popichovala. Vidíte, jak to je, on Pánbůh každou vidí. A to já jsem to

na taková místa nepřivedla jako Vy, já jsem měla svého Antona, věděla jsem, že je pořádný člověk, nemusela jsem to pak lidem zapírat, a když přišla má hodinka, nebyla jsem u cizích lidí, ale Anton byl u mne v našem kvartýru. To jste Vy si neměla myslet, že jsem nějaká špatná, já měla solidnou známost a naše rodina měla všude všecku vážnost.

O tom tanci po smrti naší holčičky jste to domů psát nemusely, my byli v nóbl společnosti, byl to jen Unterhaltungsbend pro zvané panstvo, a ne pro nějaký Gsindel a ono naše srdce ví, jak se uvnitř trápí. Ta Tonka Lehečkova od nás jela, my ti dáme, důro z hloupé vesnice. Ale proto já Vám přeci žádné nic zlého nepřeju, jsem tuze měkké povahy a vím, co je neštěstí. Snad Vám to ještě nějak dobře dopadne, my bysme Vám to přáli. Srdečný pozdrav na obě ode mne i od mého Antona. S úctou

Berti Zendulka

Ve Vídni dne 4. máje 1904

Ctěná paní Aloisie Zendulková v Ouhlířově u Kralovic

Drahá matko!

Musím Vám psát pár řádků, že ten Lojzčín nepřišel a že jsem tam vypátrala, že je už třetí týden z Prahy a táhl pryč někam na Plzeň. Bylo ono to kvítí a Lojzka neměla rozum. Vždyť on to, drahá matko, neprovedl poprvé, a Lojzi to věděla. Je jí už hezky, ale to dítě je teď nějak darebnější. Hledala jsem dnes v Holešovicích toho člověka, a tak nemůžu víc psát, jen abyste to všecko věděla. Berta z Vídne nám, drahá matko, psala, má zlost, že víme, jak šla po pohřbu své holčičky k muzice. Je hubatá hodně, na Lojzičku se rozjela. A ona se Vám podpisuje Berti Zendulka, jako by měli po svatbě. Tolik nafukovat by se nemusela, z čeho je, ani kale nevíme, chlubí se, ale povídala Marina, že táta byl nějaký kočí. Pozdravuje Vás Vaše dcera

Anna.

Na Vinohradech dne 6. května 1904

Ctěný pán pan Jan Zendulka, rolník v Ouhlířově u Kralovic

Drazí rodiče!

Já Vás nastokrát pozdravuju a líbám a tu vědomost Vám dávám, že už je mi lepší a začínám běhat. To dítě bylo chlapík, ale teď mu snad něco je, zrovna jako by ho ubývalo. Ono také není divu, nebo to je trápení, v jakém já jsem. On jeho tatínek ještě nepřišel, on má někde u Plzně asent, ale dočkat se už nemůžu. Je tuze šikovný a vzdělaný člověk a všechny slečny o něj náramně stály, ale on miluje jen mne. Však proto bylo všelijakých řečí a pomluv, a závisti jsem užila až hrůza. Ale, moji drazí rodičové, to jsem já si od Vás nezasloužila, abyste tak se mnou pohrdali, aby mne tatínek chtěl vyhnat nebo zabít. Já jsem vždycky byla Vaše pořádná dcera a za to já nemůžu, že jsem svého France měla tak hrozně ráda. Je to tak nerovnost na světě, jaká je u Vás pro syna a pro dceru. Anton Vám přivedl ukázat ženskou kde nic tu nic, a co bylo? Inu, než přišli, trochu jste hubovali, ale potom se maminka s Bertičkou jen mazlila, rohlíčky jí do kafe kupovala, mozečky na gábl dělala. Její vlastní děti mohly jít do kafe domácí chleba, ale Bertička musela mít masné rohlíčky. Jen se u Vás po stavení kolíbala, okouněla, na jídlo se ohrnovala a Vy jste ji oba obskakovali. A jak se potom Bertička ukázala! Psala Tonička Lehečkova, že když se Bertička od Vás do Vídně vrátila, vypravovala, jakou malou čest pro ni Antonovi rodiče měli, co se u nich za den nadřela a že se za to ani pořádně nenažrala. A teď by tuhle vlastní dceři chtěl tatínek na krk šlápnout. Já to všecko pořád v hlavě chovám, a když v noci nemůžu spát, hrozně mne to trápí. Vždyť já Vám s ničím na krk nepřijdu, to si nemyslete. Jestli mi to dítě vydrží, snad na to taky ještě vydělám. Tady jsem mezi cizími lidmi, ale jak mne mají rádi! Moje milostpaní už u mne dvakrát byla, cukroví mi přinesla a jak pojednala. Holku má zatím jinou, protože bez pomoci zůstat nemohla, ale říkala: Když budete, Lojzi, chtít, vždycky Vás ráda přijmu, kdopak může za neštěstí. Tak Vám to všecko píšu, abyste věděli, že ještě tak zavržená nejsem. Že to Bertičce umřelo, proto ještě není lepší než já a nemusí se pošklebovat. To ono se taky

ještě nemůže říct, že Franc je nějaký špatný. Mně se zdá, že si Aninka naše taky proti mně trochu smočila, ale ať si dá pozor, i takového krejčíka by se byla chytala.

Tak Vás ještě jednou pozdravuju a zůstávám Vaše opuštěná dcera

Lojzi.

V Praze 8. května 1904

Ctěná slečna Anna Zendulkova u p. J. Plháka, kontrolóra na Vinohradech

Drahé dcery!

Píšu, Naninko, Tobě, nemůžu přec psát Lojzi a napsat na adres, že je v tom domě. Vždyť on tady žádný nic neví, a když tam Lojzi slíbili, že na obec nic nepřijde, tak se to už snad nikdo nedoví. Naninko, Ty to psaní Lojzičce dones a dej pozor, aby se holky, co jsou tam od nás, nic nedověděly. Tak to děťátko je špatné? Hned mi pište, jak s ním je. Ještě se, Lojzi, ten Tvůj nepřihlásil? To je přeci co říct, když ani pár řádků nenapsal. Už na něj nedej, asent přec tak dlouho netrvá, a jen tak to nenech. To by byl pěkný pořádek! Porad se tam s těmi pány, oni toho do roka přeslechnou mnoho a jistě Ti dají dobrou radu.

Tvoje psaní tatínka zas pohněvalo, musíš už mít trpělivost. Povídal: Co? Ona nám ke všemu bude ještě vyčítat? To ať si mne nežadá! Tak radši o tom mlč. Antonovi o tom Aninka psát nemusela, nač to Bertička potřebovala vědět. Copak ta, ta má časy, Anton v sobotu hodně přinese, to dítě jí umřelo, tak může zas běhat k muzikám. Jestli si ji vzal, nebo ne vzal, nevíme a nechceme do toho mluvit, ona ho má v moci. Ale myslím, že jsou jen tak.

Lojzičko, už neplač, tím tomu nepomůžeš, dítěti pohoršíš a ještě bys mohla zle stonat. Poruč to Bohu a volej k Panence Marii. Aninko, hned mi napiš, jak s tím malým je. Nového tu není nic, jarní šaty a klobouky byly, ale jaká tady sláva! Tonka Tancibudkova si letos taky posadila náramný kokrhel, ale každý se ušklibl, protože: jen co k sobě patří! Hned mi odepište.

Myslím na Lojzičku, kudy chodím. Pozdravuje a líbá Vás Vaše věrná matka až do hrobu

Aloisie Zendulková.

V Ouhlířově dne 11. května 1904

To Vám povídám, ať mi hned napíšete, jak tomu dítěti je!

Ctěný pán pan Jan Zendulka, chalupník a tesař v Ouhlířově u Kralovic

Milá matko!

Musím Vám psát, že ten hošíček je špatný a nevím, jestli se sebere. Lojzi je ho tuze líto, ale co má dělat? Hezký byl, kulatý, s pořádným podbradečkem, teď pije malinko. Naše milostpaní ho taky lituje a povídala mi: Škoda by bylo takového děťátka, ještě by ho Vaši měli rádi, byl by přeci taky Zendulků a Vašich první vnouček. Ale já jsem jí řekla: Daj pokoj, takového by si naši nevzali, leda pro ostudu lidí. To by tak bylo! Ona si myslí, že chudému člověku je všechno jedno. Taky naše milostpaní povídala, co to Lojzi napadlo nic neříct, ba zapírat, že kdyby byla řekla, mohla v tom štiftu být už dřív, teď že hošíček beztoho jen proto stůně a Lojzi že se přitom mohla zabít. Ono se to teď takové paničce řekne, ačkoli taky dobře nevím, co Lojzi myslila, vždyť musela vědět, jak s ní je, a to si ještě šla k muzice. Ale ta její paní taky měla mít rozum, ne? Přeci není malé dítě a vidí; já jsem hloupá a všelico mi napadlo, jenže jsem se bála Lojzi zepstat. Nechá to ta panička dojít k nejhoršímu, o chudou holku se nestará, no, měla jistě ostudu v domě; potom honem sháněla doktora a dala Lojzi odvézt, aby se o ni doma nemusela starat. Chudák má sestřička nebohá! Že by se holky od nás něco dozvěděly, to se nebojte, žádná tam blízko neslouží a Lojzi s nimi nikdy mnoho neměla. Mějte se dobře, drazí rodiče, až něco zvím, hned budu psát. Jen ať tatínek má trpělivost, vždyť snad Lojzi nic nechce a kdoví jak jí to všechno ještě dopadne. Pozdravuje Vás Vaše vděčná dcera

Anna.

Na Vinohradech dne 14. května 1904

Ctěná slečna Anna Zendulkova u p. J. Plháka, kontralóra na Vinohradech

Drahá Nany!

To máš pravdu, že se to takové paní lehko řekne, ona v takových ouzkostech jako chudá holka nebyla a neví, jak to je, třebaže se to i pánům někdy stane. Jako tuhle u těch Weinerrů v Hejkalech jedna ta židovinka začala zničehožnic košatět, a ne snad, aby to bylo potkalo nejstarší, ale prostřední, víš, co je nejhezčí, třebaže má vlasy jako šafrán. Ani jako Ráchel není. Jezdili tam k nim z rozličných stran a myslelo se, myslelo, ale ona se zatím pochtívala s tím oučetním, vždyť ho znáš, kudrnáče černého, ale nikdo nic nevěděl. Teď prej tam byl rámus, starý se čertil, oučetní musel z domu, ale to bylo na chvíli, teď bude svatba, už to chystají. Ti to dovedou jináč, bude po všem, lidé si dál nevšimnou, a kudrnáč bude dobře sedět, mít prachy a smát se. Kdyby ono to naši Lojzce taky tak dopadlo, bylo by dobře nám i tomu dítěti, ale tak!

To Vám musím psát, že tatínek je pořád stejný, skoro nemluví a zdá se mi, že hodně sešel. Když jsem mu povídala, že dítě je špatné a snad nevydrží, vyplil se a povídal: Teď čekají, aby ještě i to dítě šlo — hřích na hřích! Inu, je to pravda, ale co by si s ním Lojzička počala, kdyby si ji ten člověk nevzal, sloužit by s ním nemohla a odtamtud by ho poslali někam do chudoby, víte, jak s takovými dětmi je. Já se proto taky napláču, ale co mám dělat? Sem ho přeci vzít nemůžeme, pro pošklebek bysme byli na stará kolena. Všecko mi to pořád leží na srdci jako žhavý kámen. Co já se navzdychám, a to musím jen stranou, aby Mileček a Baruška nevěděli. Nechtěla jsem psát, ale čekat, jak to všechno Bůh zařídí, ale nemůžu ouzkostí vydržet.

Ty píšeš, aby tatínek měl trpělivost, ale ono s tím mým člověkem je ouzko. Když jsem mu řekla, co Tvá milostpaní povídala, že by jako to dítě bylo náš první vnouček, slzy se mu vylily na tvář, až jsem se toho lekla, že bude zas dělat zle. A povídal si: Vnouček, vnouček, kdybysme věděli, čím je! a tak se zasmál, jako když si pilu brousí. Vstal, zaklel: Sakramentský panáci!,

šel na zahradu a chodil tam jen tak do večera, až jsem se bála, aby ho někdo neviděl a nemyslel si, jakou má Zendulka špekulaci.

Ten Hulač posavad nic? Snad to nešťastná holka nechce nechat jen tak, to by rozumu neměla. Možná že to ještě ani pořádně neví, tak ať ho hledají, vždyť snad ze světa není, ta Plzeň je přec taky v České zemi. To Ti, Aninko, povídám, sama nedopuť, aby to Lojzi nechala, aby nebyla hloupá, že by se jen zašklíbil a šel k jiné. Já nevím, co ta má dcera myslila, že s ním mluvila, když věděla, že to proved už víckrát. O tomhle jsem já se tatínkovi nezmínila, to Tvé psaní jsem dobře uschovala, to on by se zas chytal za hlavu. Jestli se ten táta nepřihlásil, dělejte, co můžete, a snad by ta Lojzčina milostpaní taky mohla pomoci, když se dělá tak hodná. Modlím se za nějakou radu, ale trápení je pořád stejné. Snad nás ta starost někoho do hrobu porazí. Taky vzpomínám, jak tomu děťátku je, jestli se přece ještě vykrísalo, nebo je z něho boží andělíček. Já se za něj modlím. To kdyby umřel, by ho doktoři rozřezali? A do šachty by ho pochovali? Tatínek něco takového povídal a musela jsem mu to dost vymlouvat.

Prosím Tě, Aninko, zas mi hned pár řádků pošli, chodím jako po špendlíkách a hned bych k Vám běžela. Schválně půjdu s košíkem vajec do města a dám tam to psaní na poštu. Strejc Slabihoudek mi už povídal, že dostávám psaní víc než na faře. Je tu teď hezky, hrušky kvetou a jabloně začínají, stará makovka je celá bílá a všecko to voní; jestli se to zachová, budete mít co okusovat. Pánbůh Vás tam opatruj a chraň ode všeho zlého. Líbá Vás obě Vaše věrná matka

Aloisie Zendulková.

V Ouhlířově dne 17. května 1904

Ctěný pan Jan Zendulka, tesař v Ouhlířově u Kralovic

Drahá matko!

Vaše psaní jsem dostala, a že byla neděle, mohla jsem k Lojzčině milostpaní; prosila jsem ji, abysme nějak chytili toho Hulače, který se teď nehlásí. Povíдалa, že to s takovým půjde asi

těžko, ale že se poradí s pánem. Myslím si, že jí to zrovna nevonělo, oni se páni dělají, ale jen tak navrch. Potom jsme spolu jely k Lojzičce, ona jí zas vezla cukroví. Drahá matko, to dítě ještě zešpatnělo, je ho drobínek a skoro jako by to nebylo ono. Ta milostpaní se dala nad ním do pláče. Je to tak divné, ona by dítě chtěla, a že nic nedostává, pláče, chudá holka je má hned a pláče taky. Pěkně si s Lojzičkou povíдалy a já je poslouchala. Ona si Lojzi na toho svého pořád myslí, a když jí to paní vymlouvala, povíдалa: Když on byl, milostpaní, velkej fešák a já ho mám tuze ráda. Všecky, i ty nejlepší mi ho záviděly, vzkazovaly mu, lísalý se, jen aby mě nechal a chytil se jich, ale on ne. Panička jí vyčítala, že měla mít rozum, ale Lojzi hned: To si, milostpaní, nemyslejí, že jiné jsou lepší než já, všecky jsou stejné. Taky jí panička řekla, že se diví, že si nic neušetřila. Pomyšlela jsem si, co jí je do toho, peníze že byly Lojzčiny a že se za ně nadřela. Lojzi jen povzdychla: Jiné dávaly taky a byly by rády daly víc. A on, fláma, drahá matko, bral a jistě se holkám smál, jak se o něj derou.

Panička povíдалa: Říkal Vám, že Vás má rád, že si Vás vezme, a teď Vás tak nechal a ani řádek Vám nenapsal. Ale Lojzi ho ještě bránila: To vědí, milostpaní, že z toho taky žádnou radost neměl, ženit se ještě nemůže, když nemá vojnu odbytou, co má teda dělat, a chce ještě užít. Říkával sám, že bejval tuze hodný a že jen holky ho zkazily. Myslela jsem si, že bude hodný zas. Drahá matko, ona se jen modlí, aby se navrátil. Já se Lojzce divím, takový blázen bych přeci nebyla, ale ta panička aspoň vidí, že chudá holka má taky srdce. Taky nám Lojzi řekla, že páni slíbili, že ho najdou a pořádně se ho zeptají, co a jak teda myslí, ale ona, holka hloupá, že je prej ještě prosila, aby na něj nešli nějak se zlou a neudělali mu lítost nebo mrzutost.

Poseděly jsme tam celou hodinu a potom jsme šly k nám. Slyšela jsem v kuchyni, jak panička všecko zas naší vypravovala. O dítěti pořád jen: Chudinka, chudinka malá, to je bez práva, toho nikdo nechce a nikdo se ho nezastane. Táta chce užít a máma snad bude ráda, když umře! Jako by Lojzička za to mohla, že je dítě špatné. Jsou tam přeci doktoři, ti by mu

pomohli, kdyby mohli. Měla jsem zlost, a málem že jsem nešla něco říct. Lojzi byla vždycky samá chvála, ale teď je vidět, že panička je taky falešná. Chodí k ní, cukroví nosí, a takhle o ní mluví. Podle všeho si myslím, že si ji pak už nevezme, má tam jinou, říká, že jen zatím, ale mně se zdá, že se Lojzi zmejlí. Ale to je pravda, mechanika by měli chytit a držet, aby udělal, co má. To by každý doved utéct, holku nechat a na dítě se ani nepodívat. Jestli přec ještě nepřijde, jakože myslím, že ne. Já si k Lojzičce zejtra zaskočím, snad mě naše pustí.

Tak jsem Vám všechno pověděla a je už noc, proto je to naškrábáno. Nemyslete si, drahá matko, že jen Vy nemůžete spát, já taky ne. Všecko se mi to v hlavě koulí a nevím si sama rady. Tak Vás nastokrát pozdravuju a zas mi pište, co tatínek a jestli nikdo nic neví. Zůstávám Vaše vděčná dcera

Nany.

Na Vinohradech dne 20. května 1904

Ctěný pan Jan Zendulka, chalupník a tesař v Ouhlířově u Kralovic

Milí rodiče!

Nastokrát Vás pozdravuju a oznamuju Vám tu smutnou zprávu, že ten hošíček František už umřel. Říkala Lojzi, že se tak ztrácel, jako když kvítek usychá. Očka měl už pořád zavřená, ani se nehýbal, až předevcírem prej ještě najednou trochu zaplakal a očička se mu pootevřela. Povídala Lojzi, že se snad chtěl ještě podívat na mámu, a tuze přitom plakala. Když prej před polednem přišel pan doktor, řekl, že už je mrtev, a hned ho taky odnesli.

Lojzi už není tam, kde byla, ale vedle v nalezinci pomáhá v kuchyni. Říkali jí tam, že dítěti je lepší, že si ho Pánbůh vzal, ale Lojzička nařiká přec. Nějaká starší jí povídala: I neplačte, bloude, buďte ráda, kdoví co by na něj čekalo. Co byste bédovale, jste ještě mladá, můžete užít. Ono se jim to řekne!

Lojzi pány prosila, aby hošíčkovi dali truhličku a rubášek, že si to zaplatí, aby přec byl pochován, jak se sluší a patří. Já

jí zatím na to půjčím, však ona mi to všechno dá. Taky nemějte starost, že dítě budou řezat, nebudou, protože dobře věděli, co mu je; stalo se mu to snad, že Lojzka byla tenkrát bez pomoci. Ta panička si může něco pomyslit!

Truhličku odvezli na hřbitov, Lojzka ani nevěděla. Když jsem od ní odcházela, povídala mi plačky: Teď se náš tatínek nemusí už bát, že mu vejslužku přinesu do stavení. Taky nemějte žádnou starost, že ona nedostane krásnou službu, taková vždycky dostane, protože něco umí. Tamta milostpaní ještě uvidí, bude-li mít takovou, jako byla Lojzička. Taky Vám oznamuju, že byla už dvakrát volaná do kanceláře a všechno tam s ní sepsali; o tom Hulačovi už vědí a dalo se to k soudu. Nebude-li se k Lojzce hlásit, musí prej od něho dostat padesát zlatých za věnec a ty ostatní výlohy taky musí zaplatit. Ale ona říká, kde prej by to vzal. Snad si ještě myslí, že k ní přece přijde, ale ten nepřijde. Tak Vám, drazí rodiče, všechno pišu, abyste neměli starost. V kanceláři Lojzi zas řekli, že na obec ani na Vás nepřijde nic. Myslím si, že teď, když to umřelo, obzvláště ne; však ona Lojzička zkusila dost. Vídeňská se taky už vyšklibat nebude. Tak Vás ještě jednou pozdravuju a brzy nám pište.

Vaše vděčná dcera

Anna Zendulkova

Na Vinohradech dne 23. května 1904

Na ctěnou slečnu Annu Zendulkovu u p. J. Plháka, kontralóra na Vinohradech

Drahé dcery!

Já vás taky nastokrát pozdravuju a děkuju Bohu, že další trápení od nás odvrátil. Hošíčka jsem taky tuze litovala a oplakala jsem ho. Ještě Boha prosím, aby se už žádná hanba nestala. Lidé jsou teď tuze jeden na druhého. Naše přátelstvo by se smálo, protože je plno závisti, a u Bejšovců, u Pecinů co by bylo pošklebků.

Myslím si, že nač by Lojzka zas hned chodila do služby, až se tam trochu sebere a nechají ji, ať si přijede domů na léto, však ji ještě uživíme. Mlíka máme dost, rohlíčky do kafe Ti taky

koupím a na kousek masa taky snad někdy zbude. Každý Tě tu uvidí a nikomu ani nic nenapadne, vždyť já všude říkám, že Vás tam nenechám, jen co se vycvičíte, protože Vám pražské povětrí nesvědčí. Mám patnáct housat, tak bude později co dělat s peřím, a šití taky je. Tak jestli, Lojzi, chceš, přijed'. Tatínkovi jsem četla všechno, co Aninka psala. Seděl přitom jako pařez, ale na konci se zas dal do toho divného smíchu jako teď často, že mě vždycky až mráz projede, a potom se ušklíbl: Tak teď je to u vás v pořádku, ale co to dítě ubohý!

V noci se dlouho převaloval. Ráno jsem mu povídala, co chci Lojzi psát, a neřekl nic. Inu, Lojzi musí být trpělivá, snad to tatínka časem nadobro přejde. Je už takový člověk, že nikdy mnoho řeči nenadělá, ledaže teď zahubuje, že každý panák chce jen na světě užívat a dál nic. Taky si myslím, že to v pořádku není. Když budeš, Lojzi, chtít, můžeš na podzim zas jít, co si ušetříte, bude Vaše, a co Vám každé z našeho připadá, o to Vás neošidíme. To je dobře, žes tam na nějaký krejcar nekoukala, aby ještě nepomluvili, nejste přec z ničeho špatného. Tatínek je pořád v práci a mají ho všude rádi.

S tím člověkem bych to, Lojzi, jen tak nenechávala, jsou to přeci peníze; no, jak budeš vidět, a doma si to ještě povíme. Časy jsou teď u nás pěkné, louky kvetou a v polích to roste, jen aby to Pánbůh zachoval. Na procesí bylo parády dost, ale nic obzvláštního nového jsem nepozorovala. Tonka Tancibudkova si vzala i parazónek, každý se smál. Látů chodí s Andulou Hucálkovou, ale nevím, nevím, jestli z toho co bude.

Tak Vás, drahé dcery, ještě jednou pozdravuju, a Ty, Lojzi, piš, jestli přijedeš; přišla bych Ti naproti a strejc Slabihoudek vzal by ke dráze trakař. Líbá Vás Vaše věrná matka

Aloisie Zendulková.

V Ouhlířově dne 28. května 1904

Komentář

Karel V. Rais (1859–1926) pocházel z rodiny chalupníka a tkalce, později obchodníka, z Lázní Bělohradu. V deseti letech strávil bezmála rok na „handlu“ ve Vrchlabí, aby se tam naučil německy, a poté studoval nižší reálku a učitelský ústav v Jičíně. Tam se seznámil s novodobou českou literaturou, z níž největší dojem na něj učinily povídky Jana Nerudy. Po absolvování učitelského ústavu (1877) odešel do Trhové Kamenice a byl okamžitě hluboce zasažen zájmem o literaturu a bídou odlehleho horského kraje. Souběžně s učením v obecné škole organizoval místní kulturní život: spoluzaložil knihovnu, pořádal osvětové besedy a divadelní představení, začal přispívat do učitelského časopisu Posel z Budče. V té době vstoupil aktivně do literatury satirickými básněmi, historickými črtami a fejetony. Po pěti letech se přesunul do nedalekého Hlinska a oženil se s kolegyní z kamenické školy Marií Hroznou. Vlastní umělecký výraz našel mladý venkovský učitel v polovině osmdesátých let 19. století jako autor realistických povídek s venkovskými náměty. Právě na venkově, ve svých prvních působištích na Hlinecku a pak i v okolí rodného Bělohradu, našel látky, které jej, jak napsal Svatopluku Čechovi 21. dubna 1894, „nutily, aby je zpracoval“. Po vykonání zkoušky pro měšťanské školy se snažil o přeložení do Prahy, aby byl nablízku literárnímu dění. Podařilo se mu to roku 1887, kdy byl jmenován učitelem v Podolí u Prahy. Po dalších dvou letech začal působit v měšťanské škole na Žižkově.